

دانشگاه پیام نور

مرکز تهران

گروه علمی: گروه اقتصاد

عنوان پایانامه

ارزیابی اثر خصوصی سازی بر بهره‌وری

سیستم بانکی ایران (۸۸-۱۳۸۰)

مؤلف: مهناز شاکرمی

استاد راهنما: دکتر فرهاد خداداد کاشی

استاد مشاور: دکتر حشمت‌اله عسگری

پایانامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته اقتصاد

دی ۹۰

تقديم به:

خانواده عزیزم

هر لطفی را سپاسی است

سپاس فراوان خداوند سبحان را که پرتو لطفش راهنما و روشن‌گر راهم بوده

و

با سپاس فراوان از اساتید ارجمندم آقایان دکتر فرهاد خداداد کاشی و دکتر حشمت اله عسگری که در تمامی مراحل پروژه از راهنمایی‌های استادانه و دلسوزانه این عزیزان کمال بهره را برده‌ام.

و

با سپاس از برادر عزیزم آقای کیومرث شاکرمی و آقای علی رضایی و تمامی عزیزانی که مرا در انجام این مهم یاری نمودند.

چکیده:

با افزایش ضعف‌های عملکردی بنگاه‌های دولتی در دهه‌های پایانی قرن بیستم، دولت‌ها و اقتصاددانان به استفاده از خصوصی‌سازی رو آوردند. نگرش غالب در این مورد این است که خصوصی‌سازی از طرق مختلف می‌تواند موجب بهبود کارایی و عملکرد بنگاه‌های مختلف اقتصادی گردد. در سالیان اخیر واگذاری بانک‌های دولتی به بخش خصوصی جزء برنامه‌های اصلی خصوصی‌سازی در کشورهای مختلف دنیا قرار گرفته است. با توجه به نقش مهم بانک‌ها در سیستم اقتصادی کشورها و نقش تعیین‌کننده آن‌ها در تسریع توسعه، دولت‌ها سعی می‌کنند تا با واگذاری مالکیت بانک‌ها، در وهله اول موجبات افزایش بهره‌وری و بهبود شاخص‌های

عملکردی بانک‌های واگذار شده و در نهایت تسریع رشد اقتصادی کشور را فراهم آورند. در این تحقیق اثر خصوصی‌سازی بر بهره‌وری در صنعت بانکداری ایران در دوره‌ی زمانی ۸۸-۱۳۸۰ با استفاده از روش داده‌ها ترکیبی^۱ بررسی شده است. در این تحقیق ابتدا آزمون‌های F و هاسمن انجام شده است و با پذیرش روش مدل اثرات ثابت^۲، مدل از روش حداقل مربعات تعمیم یافته (GLS) برآورد گردیده است. نتایج حاصل از تخمین مدل نشان می‌دهند که درصد سهام واگذار شده بانک‌ها به بخش خصوصی باعث افزایش و رشد بهره‌وری شده است و افزایش تعداد دستگاه‌های ATM به‌عنوان یکی از شاخص‌های بانکداری الکترونیک نیز اثر مثبت بر بهره‌وری دارد، و هر دو فرضیه تحقیق پذیرفته می‌شوند.

واژگان کلیدی: خصوصی‌سازی بانک، بهره‌وری، بانک دولتی، بانک خصوصی.

^۱ -panel data

^۲ - Fixed Effects Model

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات تحقیق
۲	۱-۱ مقدمه
۲-۴	۲-۱ تعریف مساله.....
۴	۳-۱ سوال تحقیق.....
۵	۴-۱ هدف تحقیق
۵	۵-۱ اهمیت تحقیق
۵	۶-۱ فرضیه مورد آزمون
۵	۷-۱ روش تحقیق
۵-۶	۸-۱ داده‌ها و روش جمع‌آوری اطلاعات
۶	۹-۱ شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها
۶	۱۰-۱ چارچوب تحقیق.....
۶-۷	۱۱-۱ تعاریف کلیدی.....
	فصل دوم: ادبیات تحقیق
۹-۱۰	۱-۲ مقدمه.....
۱۰	۲-۲ خصوصی سازی.....
۱۰	۱-۲-۲ تاریخچه خصوصی سازی.....
۱۱-۱۲	۲-۲-۲ تعریف خصوصی سازی.....
۱۲-۱۵	۳-۲-۲ روش‌های خصوصی سازی.....

- ۴-۲-۲ اهداف خصوصی سازی.....۱۵-۱۸
- ۱-۴-۲-۲ اهداف خصوصی سازی در ایران.....۱۸-۱۹
- ۵-۲-۲ اصل ۴۴ قانون اساسی.....۱۹-۲۰
- ۶-۲-۲ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی.....۲۰-۲۱
- ۷-۲-۲ روند خصوصی سازی در ایران.....۲۱-۲۲
- ۸-۲-۲ برنامه‌های توسعه و فرآیند خصوصی سازی.....۲۲
- ۱-۸-۲-۲ برنامه اول توسعه.....۲۲-۲۳
- ۲-۸-۲-۲ برنامه دوم توسعه.....۲۳-۲۴
- ۳-۸-۲-۲ برنامه سوم توسعه.....۲۴-۲۵
- ۴-۸-۲-۲ برنامه چهارم توسعه.....۲۵-۲۶
- ۵-۸-۲-۲ برنامه پنجم توسعه.....۲۶-۲۷
- ۹-۲-۲ چالش‌ها و مشکلات موجود خصوصی سازی در ایران.....۲۷-۲۸
- ۱۰-۲-۲ سازمان‌ها و نهادهای مامور اجرای برنامه‌ی خصوصی سازی.....۲۸-۲۹
- ۱۱-۲-۲ روند نظام بانکی ایران.....۲۹
- ۱-۱۱-۲-۲ قانون ملی شدن نظام بانکی.....۳۰-۳۱
- ۲-۱۱-۲-۲ طرح ادغام بانک‌های کشور.....۳۰
- ۳-۱۱-۲-۲ قانون تأسیس و نحوه فعالیت مؤسسات اعتباری غیر بانکی.....۳۱
- ۴-۱۱-۲-۲ طرح سازماندهی اقتصادی دولت.....۳۱-۳۲
- ۱۲-۲-۲ بانکداری خصوصی در قبل از انقلاب.....۳۲
- ۱-۱۲-۲-۲ دوره تولد بانکداری خصوصی.....۳۲
- ۲-۱۲-۲-۲ رشد سریع و بی تناسب بانک‌های خصوصی.....۳۲-۳۳

- ۳۳..... دوره بحران و رکود بانک‌های خصوصی ۳-۱۲-۲-۲
- ۳۳-۳۴..... بانکداری بعد از انقلاب ۱۳-۲-۲
- ۳۴-۳۵ طرح تأسیس بانک‌های غیر دولتی ۱-۱۳-۲-۲
- ۳۵-۳۶..... خصوصی‌سازی بانک‌ها ۱۴-۲-۲
- ۳۶..... اولویت‌گذاری و‌اگذارى بانک‌ها ۱-۱۴-۲-۲
- ۳۶..... بهره‌وری ۳-۲
- ۳۶-۳۷..... اهمیت بهره‌وری ۱-۳-۲
- ۳۸..... تاریخچه پیدایش مفهوم بهره‌وری ۲-۳-۲
- ۳۸-۳۹..... تعریف بهره‌وری ۱-۲-۳-۲
- ۴۰-۴۱..... مولفه‌های بهره‌وری ۳-۳-۲
- ۴۱-۴۲..... عوامل مؤثر بر بهره‌وری ۴-۳-۲
- ۴۲..... شیوه‌های اندازه‌گیری بهره‌وری ۵-۳-۲
- ۴۲-۴۴..... روش شاخص ۱-۵-۳-۲
- ۴۵..... روش داده-ستانده ۲-۵-۳-۲
- ۴۵..... روش ارزش افزوده ۳-۵-۳-۲
- ۴۵-۴۷..... روش تابع تولید ۴-۵-۳-۲
- ۴۷..... رویکردهای سنجش بهره‌وری ۶-۳-۲
- ۴۷..... روش اقتصادسنجی ۱-۶-۳-۲
- ۴۸..... روش حسابداری رشد ۲-۶-۳-۲
- ۴۸ روش شاخص عددی ۳-۶-۳-۲
- ۴۸..... روش‌های محاسبه بهره‌وری بانکی ۷-۳-۲

۴۹-۵۰.....۱-۷-۳-۲ روش سنتی حسابداری ملی

۵۰-۵۲.....۲-۷-۳-۲ روش تابع تولید بانکی

۵۲-۵۳.....۳-۷-۳-۲ روش مالی

فصل سوم: پیشینه تحقیق

۵۵.....۱-۳ مقدمه

۵۵-۶۲.....۲-۳ مطالعات خارجی

۶۲-۶۶.....۳-۳ مطالعات داخلی

فصل چهارم: معرفی الگو و تجزیه و تحلیل داده‌ها

۶۸.....۱-۴ مقدمه

۶۸-۶۹.....۲-۴ مدل انتخابی

۶۹.....۳-۴ روش برآورد مدل

۷۰.....۱-۳-۴ داده‌های ترکیبی

۷۰-۷۱.....۲-۳-۴ مزایای استفاده از داده‌های ترکیبی

۷۱-۷۲.....۳-۳-۴ تخمین الگوهای رگرسیونی با داده‌های ترکیبی

۷۲.....۱-۳-۴-۴ الگوی اثرات مشترک

۷۲-۷۳.....۲-۳-۴-۴ الگوی اثرات ثابت

۷۳-۷۶.....۳-۳-۴-۴ الگوی اثرات تصادفی

۷۶.....۴-۳-۴-۴ آزمون هاسمن

۷۶-۷۸.....۵-۳-۴-۴ آزمون F برای انتخاب بین اثرات مشترک و اثرات ثابت

۸۱-۷۸.....۴-۴ روش محاسبه موجودی سرمایه

۸۱.....۵-۴ برآورد مدل تحقیق

۸۱-۸۶.....برآورد اثر خصوصی سازی بر بهره‌وری.....۱-۵-۴

۸۶-۹۰.....برآورد اثر خصوصی سازی بر بهره‌وری نیروی کار.....۲-۵-۴

۹۰-۹۴.....برآورد اثر خصوصی سازی بر رشد بهره‌وری.....۳-۴

فصل پنجم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۹۶.....مقدمه.....۱-۵

۹۶-۹۹.....جمع‌بندی.....۲-۵

۹۹-۱۰۰.....پیشنهادات.....۳-۵

۱۰۲-۱۰۷.....منابع و مأخذ.....

۱۰۸.....پیوست.....

فصل اول

کلیات تحقیق

خصوصی‌سازی فرآیندی است که در طی آن مالکیت یک فعالیت، کسب و کار یا خدمات عمومی از بخش عمومی و دولتی به بخش خصوصی منتقل می‌شود. خصوصی‌سازی یکی از فراگیرترین سیاست‌های اقتصادی در سه دهه اخیر در سطح جهانی بوده است که بدلیل آثار و تبعاتش مباحث فراوانی را برانگیخته است. اگرچه این سیاست در ایران پس از ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ از سوی مقام معظم رهبری به طور جدی‌تری مورد توجه قرار گرفته است، اما قبل از آن، یعنی از اولین سالهای دهه‌ی ۱۳۷۰ نیز بعنوان یکی از محورهای سیاست‌گذاری توسعه در کشور مطرح بوده است.

اهداف خصوصی‌سازی باتوجه به ویژگیهای اقتصادی و موقعیت هر کشور با یکدیگر متفاوت خواهد بود، ولی به هر حال در همه کشورهای که به خصوصی‌سازی پرداخته اند هدف اصلی بهبود بخشیدن به اوضاع و شرایط اقتصادی است در کنار این هدف اصلی اهداف دیگری نیز می‌تواند وجود داشته باشد که عبارتند از: افزایش بهره‌وری و تولید ملی، دستیابی دولت به منابع مالی بخش خصوصی، تشویق رقابت، افزایش رفاه ملی و افزایش کارایی فعالیتهای اقتصادی، صرفه‌جویی در هزینه‌های دولت، ایجاد رونق در بازار سرمایه و گسترش فرهنگ مشارکت در کشور و جلوگیری از انحصارات آشکار و غیر آشکار است. ایران نیز با هدف کاهش حجم فعالیت‌های دولت و اصلاح ساختار مالی بنگاههای دولتی و افزایش بهره‌وری آنان به مقوله خصوصی‌سازی پرداخته و اقدام به واگذاری شرکت‌های دولتی، خصوصاً از طریق بورس اوراق بهادار نموده است. خصوصی‌سازی در نظام بانکی جزء بزرگترین چالشهایی است که بیشتر دولت‌ها در سرتاسر جهان با آن روبرو هستند و فرآیند خصوصی‌سازی بانک‌ها باید مقدم بر خصوصی‌سازی بنگاههای تولیدی و خدماتی باشد. از مزایای خصوصی‌سازی نظام بانکی می‌توان از افزایش بهره‌وری در نظام بانکی، رقابت در کاهش نرخ سود تسهیلات بانکی و کاهش هزینه‌های تولید، مشتری‌مداری و بهبود کیفیت در ارائه خدمات، افزایش کارایی در ارائه تسهیلات از طریق اعتبار سنجی مشتریان و شناسایی فرصت‌های سرمایه‌گذاری سودآور و هدایت وجوه به سوی آنها نام برد.

۱-۲- تعریف مسئله

خصوصی‌سازی یعنی تغییر فضای حاکم بر فعالیت‌های بخش دولتی به نحوی که در عین حفظ بافت اصلی فعالیت‌ها، صرفاً فضای بخش مذکور تغییر یافته و شرایط و جو بازار بر نحوه عملکرد شرکت به

صورتی تأثیر گذارد تا انگیزه ها و مکانیزم های بخش خصوصی ملاک عمل قرار گیرد. به طور کلی باید گفت خصوصی سازی بخشی از سیاست اقتصادی جامع تری است که امروزه تحت عناوینی چون آزادسازی اقتصادی و یا پیوستن به اقتصاد جهانی از سوی برخی از دولت ها به شدت تعقیب می گردد. می توان دهه ۱۹۹۰ میلادی را دهه خصوصی سازی و گرایش به اقتصاد بازار نام گذاری کرد. در این دهه، بسیاری از کشورهای در حال توسعه بر حسب ضرورت و مقتضیات زمان، برای دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی مطلوب سعی در اقتصاد بازار نموده اند. این کشورها به منظور فائق آمدن بر مشکلات عظیم اقتصادی خود، به فکر کاهش دخالت های دولت در فعالیت های اقتصادی و متعاقب آن خصوصی سازی موسسات تولیدی و تجارت تحت کنترل دولت افتاده اند.

در ایران به دلایل مختلفی از قبیل جنگ تحمیلی و وقوع انقلاب و غیره، حجم دولت در اقتصاد افزایش یافت، بنابراین پس از پایان جنگ و آغاز برنامه اول توسعه، سیاست خصوصی سازی به عنوان یکی از اجزای مهم سیاست های تعدیل اقتصادی مطرح گردید و اولین مجوز قانونی نسبت به محدود کردن اندازهی دولت در اقتصاد و مشارکت بخش خصوصی در فعالیت های اقتصادی به منظور افزایش کارایی اقتصادی به تصویب رسید. بنابراین، خصوصی سازی شرکت های دولتی در ایران بعد از انقلاب و از ابتدای برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به اجرا درآمد و این سیاست به دو روش زیر انجام گردید:

- ۱- فروش سهام شرکت های دولتی در بورس اوراق بهادار تهران و به عموم مردم: این شیوه در سال های اول خصوصی سازی یعنی ابتدای دهه ۷۰ اصلی ترین روش بوده است.
- ۲- فروش کلی شرکت به یک یا چند خریدار محدود بخش خصوصی (روش مزایده).

اهداف خصوصی سازی در هر کشور با توجه به سیاست ها، برنامه های اقتصادی و راهبردهای کلی جامعه مشخص می گردد. چون راهبردها و برنامه های اقتصادی در کشورهای مختلف، متفاوت است؛ نمی توان برای همه کشورهای دنیا تعدادی اهداف ثابت را مشخص کرد. در نتیجه خصوصی سازی نیز در هر کشور نیز با توجه به مؤلفه های مورد نظر خود به دنبال اهداف خاصی است. اما مهم ترین هدفی که خصوصی سازی در اکثر کشورها دنبال می کند، افزایش بهره وری و بهبود عملکرد بنگاه های اقتصادی از طریق سپردن فعالیت های اقتصادی به مکانیزم خود سامان بخش بازار آزاد می باشد. طرفداران خود سامان بخش بازار معتقدند انتقال واحدهای اقتصادی از بخش دولتی به بخش خصوصی همراه با افزایش بهره وری و بهبود

عملکرد این واحدها است. این بهبود، در اقتصاد تحت تاثیر عوامل متعدد و بی‌شماری است که از جمله مهم‌ترین و اساسی‌ترین آن‌ها، افزایش رقابت و تغییر مالکیت می‌باشد (کمپجانی، ۱۳۸۲: ۵۱).

در سالیان اخیر واگذاری بانک‌های دولتی به بخش خصوصی جزء برنامه‌های اصلی خصوصی‌سازی در کشورهای مختلف دنیا قرار گرفته است. با توجه به نقش مهم بانک‌ها در سیستم اقتصادی کشورها و نقش تعیین‌کننده آنها در تسریع توسعه، دولت‌ها سعی می‌کنند تا با واگذاری مالکیت بانک‌ها، در وهله اول موجبات افزایش کارایی و بهبود شاخص‌های عملکردی بانک‌های واگذار شده و در نهایت تسریع رشد اقتصادی کشور را فراهم آورند. ساختار مالکیت بانک‌ها و نقش بنیادی آن‌ها در اقتصاد ملی، یک متغیر حیاتی در فرآیند توسعه مالی و رشد اقتصادی است. وظیفه اصلی بخش بانکداری، تضمین این مساله است که منابع و اعتبارات مالی به سوی پروژه‌هایی با بهره‌وری و کارآمدی بیشتر هدایت شود تا به رشد آینده کمک کند. نقش دولت نیز در سیستم مالی، تضمین این امر است که بانک‌ها از طریق قوانین و مقررات و نظارت دقیق خود، این وظیفه حیاتی را تا حد امکان کاراتر انجام دهند.

کسانی که خصوصی‌سازی بانک‌ها را پیشنهاد می‌دهند، معتقدند بهبود سیستم بانکی علاوه بر منافی که برای خود بانک‌ها دارد، موجب رشد کلی اقتصاد و پیشرفت در سایر بخش‌ها و تخصیص بهینه‌تر منابع به فعالیت‌های اقتصادی می‌گردد. اما آیا واقعا بانک‌های دولتی از بانک‌های خصوصی ناکاراتراند؟ آیا عملکرد بانک‌های خصوصی از عملکرد رقبای دولتی‌شان بهتر است؟ شواهد زیادی در مورد کارایی و عملکرد بانک‌ها با توجه به نوع مالکیت آنها وجود دارد. غالب شواهد نشان می‌دهند که مالکیت دولتی به طور ذاتی کارایی کمتری نسبت به مالکیت خصوصی دارد (مگینسون^۱، ۲۰۰۵: ۱۹۳۶).

۱-۳- سوال تحقیق

سوال اصلی این است که تاثیر خصوصی‌سازی بر روی بهره‌وری در سیستم بانکداری چگونه است و اینکه خصوصی‌سازی اثر مثبت و معنی‌داری بر بهره‌وری بانک‌ها در ایران دارد.

¹ - Megginson

۱-۴- هدف تحقیق

هدف اساسی از این تحقیق بررسی تاثیر خصوصی سازی بر بهره‌وری در صنعت بانکداری ایران در دوره ۸۸-۱۳۸۰ می‌باشد.

۱-۵- اهمیت تحقیق

با توجه به اینکه امروزه بهره‌وری به عنوان یکی از مهم‌ترین راهکارهای توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ملل مختلف شناخته شده و افزایش بهره‌وری کیفیت زندگی را نیز افزایش می‌دهد و همچنین سیاست خصوصی سازی با هدف ارتقاء بهره‌وری فعالیت‌ها، تخصیص بهینه منابع و گسترش مشارکت مردمی در بخش‌های مختلف تولیدی و تجاری از جمله سیاست‌های برنامه‌های توسعه بوده در این مطالعه سعی بر آن است که با استفاده از اطلاعات بانک‌هایی که سهام خود را به بخش خصوصی واگذار کرده‌اند و سایر بانک‌ها، اثر سیاست خصوصی سازی بر بهره‌وری بانک‌های مزبور بررسی شود.

۱-۶- فرضیه مورد آزمون

در طی تحقیق مزبور فرضیه‌های زیر مورد آزمون قرار می‌گیرد:

- ۱- خصوصی سازی باعث افزایش بهره‌وری بانک‌ها در ایران شده است.
- ۲- افزایش تعداد دستگاه‌های ATM به عنوان یکی از شاخص‌های بانکداری الکترونیک باعث افزایش بهره‌وری شده است.

۱-۷- روش تحقیق

روش انجام این تحقیق، توصیفی- علی و بر اساس مطالعات کتابخانه‌ای می‌باشد.

۱-۸- داده‌ها و روش جمع‌آوری اطلاعات

جامعه آماری مورد استفاده در این تحقیق، سیستم بانکداری کشور در طی دوره ۸۸-۱۳۸۰ می‌باشد. روش جمع‌آوری اطلاعات، صرفاً کتابخانه‌ای می‌باشد. در این تحقیق از اطلاعات منتشر شده توسط سازمان

خصوصی‌سازی، آمار منتشر شده توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، موسسه عالی بانکداری و گزارش عملکرد بانک‌ها استفاده شده است.

۹-۱- شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این مطالعه درصدد ارزیابی تاثیر خصوصی‌سازی بر بهره‌وری بانک‌ها می‌باشیم، بر این اساس با استفاده از نظریه اقتصادخرد از تابع تولید و از تکنیک‌های اقتصادسنجی از جمله روش پانل دیتا^۱ برای بررسی اثر خصوصی‌سازی بر بهره‌وری بانک‌ها استفاده می‌کنیم.

۱۰-۱- چارچوب تحقیق

تحقیق حاضر در پنج فصل تنظیم شده است:

در فصل اول تحقیق به ارائه کلیات موضوع از قبیل بیان مسئله، اهمیت و هدف از موضوع، عنوان فرضیه‌ها و روش جمع‌آوری اطلاعات پرداخته می‌شود.

فصل دوم تحقیق مفاهیم و مبانی نظری مربوط به خصوصی‌سازی و بهره‌وری تشریح شده است.

فصل سوم تحقیق مطالعات و بررسی‌های انجام شده در زمینه خصوصی‌سازی در برخی کشورهای جهان و ایران ارائه می‌شود.

در فصل چهارم با توجه به مدل انتخاب شده و داده‌های ترکیبی، به برآورد مدل از روش OLS با استفاده از نرم افزار Eviews6 پرداخته شده است.

فصل پنجم که نتیجه‌گیری نهایی تحقیق می‌باشد، به بررسی کلی تحقیق پرداخته و با توجه به نتایج حاصله در فصل چهارم، نتیجه‌گیری نهایی انجام شده است.

۱۱-۱- تعاریف کلیدی

۱- **خصوصی‌سازی:** خصوصی‌سازی فرآیندی است که در طی آن مالکیت یک فعالیت و کسب و کار یا خدمات عمومی از بخش عمومی و دولتی به بخش خصوصی منتقل می‌شود.

¹ -Panel Data

۲- بهره‌وری: بهره‌وری یعنی تولید بیشتر با نهاده‌های موجود یا حفظ تولید موجود با نهاده‌های کمتر. عبارت دیگر، بهره‌وری ضابطه سنجش میزان تولید بدست آمده از بکارگیری عوامل تولید معین است.

۳- بانک: بانک مؤسسه‌ای است که به جمع‌آوری یا تجهیز سپرده‌های مردم و تخصیص منابع و مصرف بهینه آن در جهت سیاست‌های کلی اقتصادی کشور با ابزارهای پولی و اعتباری اقدام و همچنین موجبات تسهیل در پرداختها و انجام سایر خدمات بانکی را در چارچوب قوانین و مقررات فراهم می‌سازد.

۴- سپرده‌ها: سپرده‌ها نماینده تعهدات یا بدهی‌های بانکها به مشتریان یا سرمایه‌گذاران در شکل‌های مختلف سپرده‌ها می‌باشد، بطور کلی سپرده‌ها یکی از راه‌های تأمین و تجهیز منابع بانکی است و از طریق سپرده‌ها می‌توان به تولید ستانده‌هایی نظیر سود و تسهیلات و ... دست یافت.

فصل دوم

ادبیات تحقیق

خصوصی‌سازی فرآیندی است که در طی آن شرکت‌های تحت مالکیت دولت به بخش خصوصی واگذار می‌شود. در واقع، خصوصی‌سازی روندی برای بهبود عملکرد فعالیت‌های اقتصادی از راه افزایش نقش نیروهای بازار است. سیاست خصوصی‌سازی در کشورهای مختلف مطابق با برنامه‌های اقتصادی و راهبردهای کلی انجام می‌شود و از آنجایی که برنامه‌های اقتصادی و راهبردها در هر کشور متفاوت است، خصوصی‌سازی نیز در هر کشور به دنبال اهداف خاصی است که به علل متعدد در اولویت قرار می‌گیرند. با این حال، معمولاً هدف اصلی اجرای سیاست خصوصی‌سازی واگذاری فعالیت‌های اقتصادی به بخش خصوصی و ایجاد ساختار رقابتی برای فعالیت‌های مورد نظر در اقتصاد است که با تحقق دو مقوله مهم ارتقای کارایی و بهبود تخصیص منابع مناسب قابل دستیابی خواهد بود.

در ایران، وجود دولتی بزرگ با حوزه تصدی‌گری گسترده عاملی برای بروز کسری بودجه و تورم و ایجاد اختلال در تخصیص بهینه منابع و غیر واقعی شدن قیمت‌ها بوده که زمینه‌های ممکن نبودن رقابت در صحنه داخلی و بین‌المللی را فراهم آورده است. پس وجود این مشکلات شکل‌گیری فرآیند خصوصی‌سازی و توسعه بخش خصوصی را در کشور بیش از پیش ضروری می‌کند. با احساس این نیاز، رویکرد سند چشم‌انداز بیست ساله جمهوری اسلامی و برنامه‌های سوم و چهارم توسعه مبنی بر تعامل با اقتصاد جهانی، رقابت‌پذیری اقتصاد و توسعه مبتنی بر دانایی موضوع خصوصی‌سازی و توسعه بخش خصوصی را امری با اهمیت بسیار بالا جلوه داده است.

به‌رغم اهمیت موضوع خصوصی‌سازی، در دو برنامه اول و دوم توسعه برنامه‌های خصوصی‌سازی با شکست مواجه شود و علل آن نیز مواردی چون ناکارایی بازار سرمایه، وجود مقررات دست و پاگیر، تطبیق نداشتن قانون مالیات‌ها با وضعیت نامطلوب جذب سرمایه‌گذاری، کارشکنی مدیران دولتی و نداشتن نگرش صحیح به بخش خصوصی بود. ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی - به خصوص ابلاغیه مقام معظم رهبری در خصوص بند «ج» از سیاست‌های کلی اصل ۴۴ - بیانگر این نکته بود که نظام تصمیم‌گیری کشور در عالی‌ترین سطح به این نتیجه رسیده است که به منظور توسعه و پیشرفت در اعمال سیاست‌های آزادسازی براساس مجوز شکستن انحصارات در فعالیت‌های مطرح شده در صدر اصل ۴۴ قانون اساسی و مجوز وارد شدن بخش خصوصی در این فعالیت‌ها (مصادیق بند «ب» سیاست‌های مزبور)، به فراهم آوردن

اسباب خصوصی سازی و مشارکت صاحبان سرمایه در اقتصاد کشور نیاز دارد. پس اجرایی کردن سیاست- های کلی اصل ۴۴ به عنوان ضمانت اجرایی و هدف دار عمل کردن سیاست های خصوصی سازی خواهد بود.

۲-۲- خصوصی سازی^۱

۲-۲-۱- تاریخچه خصوصی سازی

سقوط دولت های کمونیسم در اقتصادهای برنامه ریزی شده و تفکر مجدد در مورد نقش مالکیت دولت در اقتصادهای آزاد، منجر به خصوصی سازی شرکت های دولتی در سه دهه اخیر شده است. آغاز موج خصوصی سازی در جهان را بیشتر به دولت محافظه کار مارگارت تاچر (که در سال ۱۹۷۹ به قدرت رسید) نسبت می دهند در حالی که نخستین برنامه ها از این نوع، با انگیزه ایدئولوژیک پس از جنگ جهانی دوم به دولت کنراد آدناور^۲ در آلمان غربی برمی گردد. در سال ۱۹۶۱، دولت آلمان بخش بزرگی از شرکت فولوکس واگن را از راه فروش سهام به سرمایه گذاران کوچک واگذار کرد؛ اما با وجود حسن نیت دولت، بازار سهام با کساد روبرو شد و دولت به ناچار پس از آن در سال ۱۹۶۵ ضامن سهام بسیاری از سهامداران کوچک شد.

دولت مارگارت تاچر در سال ۱۹۷۹ برنامه خصوصی سازی را مورد توجه قرار داد. در آغاز کار، برداشتها و شعارها با عنوان تجاری شدن شرکت های دولتی بود، اما دست اندرکاران دولت تاچر به نکات اساسی و اصیل تری توجه داشتند و می خواستند دولت مسئولیت های خود را واگذار کند. بدین سان کسب و کار جدید (تجاری شدن شرکت های دولتی) ایجاد شد که چه در کشورهای توسعه یافته و چه در کشورهای در حال توسعه هیچ گونه سرمشقی نداشت و اصطلاح تازه ای به نام خصوصی سازی را به همراه آورد. پس از دهه ۸۰، بسیاری از کشورها برنامه خصوصی سازی را به عنوان بخشی از برنامه های تعدیل ساختاری یا اصلاح بخش عمومی آغاز کردند و همچنین در برنامه تعدیل اقتصادی ایران که در سال ۱۳۶۷ شروع شد خصوصی سازی در کنار اهدافی همچون دفع اخلاص های قیمتی مورد توجه قرار گرفت (عباسی، ۱۳۸۸: ۱۳۰).

^۱ - Privatization

^۲ - Konrad Adenauer